

فرهاد پناه‌ی

مدیریت سهل و ممتنع مؤسسه‌ی حسابرسی

حرفه‌ی حسابرسی امروز در ایران با چالش‌های متعددی روبه‌روست که بخشی از آن به سبب محیط کلان حاکم بر فعالیت و بخشی دیگر نیز به سبب معضلات درونی حرفه است. بخش مهمی از خدمات ارائه شده توسط مؤسسات حسابرسی به سبب الزامات قانونی از بازاری کم‌وبیش مطمئن برخوردار است و این چه‌بسا مهم‌ترین مزیت این مؤسسات در قیاس با سایر ارائه‌دهندگان خدمات حرفه‌ای باشد، از همین روست که از مدیریت «سهل» مؤسسه‌ی حسابرسی می‌توان نام برد. اما متقابلاً پایین بودن ضریب نفوذ حسابرسی در اقتصاد ایران و به تبع آن بازار محدود ارائه‌ی خدمات، سطح نازل درآمد و حق‌الزحمه‌ی خدمات حسابرسی با توجه به واقعیت‌های تورمی حاکم بر اقتصاد، عدم تنوع خدمات مؤسسات، تعدد این مؤسسات، و برخی عوامل دیگر شرایط دشواری برای مؤسسات حسابرسی ایجاد می‌کند. بدین ترتیب، آنچه در بدو امر سهل و آسان به نظر می‌رسد در نگاهی دقیق‌تر فرایندی پرچالش و گاه ممتنع می‌نماید.

درون حرفه‌ی حسابرسی، تعدد مؤسسات حسابرسی در مواردی شرایط را برای بروز نوعی رقابت زیان‌آور و قیمت‌شکنی از سوی برخی مؤسسات فراهم نموده و همین امر مشکلات ناشی از سطح نازل درآمد و تبعات آن مانند سطح اندک توسعه‌ی این مؤسسات و مشکلات نیروی انسانی و عدم بهره‌برداری از فناوری‌های پیشرفته و جز آن را تشدید کرده است. این‌ها همه در شرایطی است که شاهد رشد روزافزون انتظارات نهادهای ناظر و ذی‌نفعان از حرفه‌ی حسابرسی هستیم.

استمرار چنین وضعیتی حاصلی ندارد جز تشدید فشار روی مؤسسات حسابرسی که پی‌آمد آن نیز ازجمله به صورت بروز مشکلات درونی مرتبط با نیروی انسانی و ایجاد شراکت‌های ناپایدار در مؤسسات هویدا می‌شود.

در چنین شرایطی پایین بودن نرخ ارائه‌ی خدمات حسابرسی و ضریب نفوذ نازل حسابرسی در بخش کسب‌وکار و عدم تنوع منابع درآمدی مؤسسات باعث شده است که درآمد مؤسسات حسابرسی در مقایسه با اقتصادهای مشابه در حال توسعه پایین‌تر باشد. همین فشارهای محیطی در عمل باعث بروز عارضه‌هایی مثل قیمت‌شکنی و رقابت مخرب در میان مؤسسات شده است.

تردید نیست که در شرایط حاکمیت ریسک‌های سیستمی بر فعالیت‌های اقتصادی به‌طور عام و فعالیت مؤسسات حسابرسی به‌مثابه بنگاه اقتصادی به‌طور خاص بسیاری از عواملی که سرنوشت کسب‌وکار مؤسسه را رقم می‌زند خارج از حیطه‌ی اختیارات و کنترل بنگاه است. اما این همه مانع از آن نمی‌شود که مؤسسه در مقام بنگاه اقتصادی فاقد برنامه‌ی کسب‌وکار باشد. قاعداً در شرایط یادشده می‌توان در این برنامه سناریوهای متعدد و گاه حتی متباین طراحی کرد اما همین امر هم گاهی چند از دست روی دست گذاشتن و ناظر منفعل رویدادها بودن جلوتر است. فراموش نکنیم که ثبات بخشی به جریان درآمدی مؤسسات حسابرسی، مستلزم غلبه بر ضعف‌ها و افزایش کارآمدی مؤسسات حسابرسی، برخورداری از تنوع بخشی به منابع درآمدی مؤسسه، و تعامل دایمی با سایر مؤسسات و نهادهای حرفه‌ای و ناظر است.